

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИПУСКНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 – СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА

Світ змінюється, і разом з ним змінюються й вимоги до професійної підготовки випускників закладів вищої освіти. Сьогодні роботодавцям потрібно, щоб фахівці володіли не лише знаннями та навичками з певної галузі, а й набором соціально-психологічних компетенцій, або навичок «soft skills». Нові вимоги суспільства впливають на організацію та планування освітнього процесу та ставлять нові завдання перед викладачами закладів вищої освіти.

Метою даного дослідження є визначення соціально-психологічних компетенцій («soft skills») необхідних для виконання професійних обов'язків випускникам спеціальності 016 – Спеціальна освіта та оптимізації освітнього процесу відповідно до вимог сучасної освіти та суспільства.

До дослідження, яке відбувалось у НУ «Запорізька політехніка», були долучені випускники спеціальності 016 – Спеціальна освіта. Під час онлайн опитування випускникам пропонувалось визначити соціально-психологічні (вольові, лідерські, соціальні, інтелектуальні) компетенції притаманні їм до вступу у заклад вищої освіти та компетенції, що вони набули в університеті під час навчання з огляду на їх важливість для працевлаштування та виконання службових обов'язків.

Опитувальник містив питання, щодо терміну завершення навчання, працевлаштування за освітою, значущість для випускників вольових, соціальних, лідерських та інтелектуальних компетенцій під час виконання ними професійних обов'язків та визначення компетенцій, що були сформовані у них у закладі вищої освіти.

За результатами дослідження визначено, що 73,9 % випускників, які прийняли участь у дослідженні, працюють за фахом; 26,1 % відсоток випускників визначили, що вони працюють не за фаховою освітою. Щодо значущості для випускників вольових, соціальних, лідерських та інтелектуальних компетенцій під час виконання ними професійних обов'язків та визначення компетенцій, що були сформовані у них у закладі вищої освіти визначено відсоткове співвідношення.

За підсумками дослідження можна зробити висновок про те, що найбільш важливими з 16 запропонованих вольових компетенцій необхідних для виконання службових обов'язків, випускники визначили

цілеспрямованість та працездатність (52 %), стресостійкість (43 %), терплячість (39 %), організованість та орієнтованість на результат (35 %), наполегливість та самостійність (30 %), управління часом та пунктуальність (26 %). Проте, на думку випускників, ці компетенції відрізняються від компетенцій сформованих у них в закладі вищої освіти. Так, з погляду випускників освітній процес за цією спеціальністю більш спрямований на формування у здобувачів освіти таких вольових компетенцій, як організованість (48 %), орієнтованість на результат (43 %). Також до першої десятки увійшли наступні компетенції: дотримання інструкцій, наполегливість та працездатність.

Серед 18 соціальних компетенцій, випускники обрали, як необхідні їм у роботі: комунікабельність (70 %), уміння уважно слухати, уміння працювати в команді, гнучкість (35 %), володіння культурою та технікою мовлення, почуття гумору, емоційний інтелект, уміння виступати на публіці та емпатію (30 %). У закладі вищої освіти, на думку випускників, розвиваються навички володіння культурою та технікою мовлення, уміння уважно слухати, уміння виступати на публіці (35 %); навички усного та писемного мовлення (30 %), уміння працювати в команді, самопрезентації (26 %).

З 17 лідерських компетенцій випускники обрали, як важливі для виконання ними професійних обов'язків відповідальність (52 %), уміння вирішувати конфлікти (48 %), уміння вирішувати складні питання, уміння приймати рішення (43 %), уміння сформувати команду (39 %), дипломатія, уміння керувати в кризовій ситуації, уміння мотивувати (30 %), уміння делегувати повноваження, наполегливість (22 %). Серед сформованих або розвинутих в закладі вищої освіти випускники визначили наступні компетенції: уміння мотивувати (35 %), приймати рішення (30 %), уміння вирішувати складні питання (26 %), відповідальність, дипломатія, наставництво (22 %).

Для визначення важливих у виконанні службових обов'язків було запропоновано 18 інтелектуальних компетенцій, серед яких найбільший відсоток отримали: критичне мислення, здатність до навчання, постійний саморозвиток (52 %), аналітичний склад та уміння бачити картину цілком (масштабне мислення) (43 %), уміння визначати та вирішувати проблему (39 %), гарна пам'ять (35 %). Сформованими та розвинутими у закладі вищої освіти випускники вважають наступні інтелектуальні компетентності: уміння аналізувати та узагальнювати інформацію (48 %), постійний саморозвиток (39 %), уміння аналізувати великі обсяги інформації та здатність до навчання (35 %).

Отже, за підсумками дослідження спостерігаються розбіжності між сформованими під час навчання соціально-психологічними

(соціальними, вольовими, лідерськими та інтелектуальними) компетентностями та компетентностями важливими для здобувачів освіти в процесі подальшої роботи в спеціальних та інклюзивних закладах освіти. Тому важливо продовжити дослідження спрямовані на з'ясування потреб студентів у знаннях та навичках згідно стандарту вищої освіти, та удосконалювати освітній процес з цього питання у межах певних дисциплін.